

використання персоналу, так і через зростання виручки від реалізації продукції.

Список використаних джерел:

1. Бахчиванжи Л.А. Диверсифікація діяльності аграрних підприємств як стратегія управління соціально-економічним розвитком. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. 2013. № 6. С. 84–91. 2. Ткачук В. І. Диверсифікація аграрного підприємництва: монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2011. 268 с. 3. Степененко Н.І. Механізм формування стратегії диверсифікації агросервісних підприємств. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. №1(15). 2010. С.18–21. 4. Єгорова Н.Ю. Основні маркетингові заходи, спрямовані на інтенсивний розвиток конкурентоспроможної насінневої продукції. Харків: Харк. націон. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. 2006. С. 227–229.

Хоменко Л.М., канд. екон. наук, доцент

**Кохно А. О., Маначинський В.О., здобувачі вищої освіти ступеня бакалавр
Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського,
Україна**

Інновації в управлінні структурою капіталу на підприємствах нафтопереробної галузі

В процесі управління капіталом провідним фактором виступає врахування підприємницького і фінансового ризику. За умов збільшення рівня ризику інвестори, як правило, вимагають більшої плати за вкладені кошти в підприємство. Важливо враховувати так званий ефект операційного важеля, який пов'язаний з наявністю у підприємства умовно-постійних витрат і проявляється в тому, що любі коливання обсягів виручки від реалізації завжди тягнуть за собою більш сильні зміни. Темпи зміни прибутку при коливанні виручки тим більші, чим вище у підприємства питома частка умовно-постійних витрат. Підприємство з більшою питомою часткою умовно-постійних витрат при збільшенні обсягів виручки отримує більший приріст прибутку. Разом з тим, при зниженні обсягів виручки спостерігається різке зменшення прибутку, що багатократно перевищує темпи зниження виручки.

Збільшення плеча фінансового важеля, як правило, свідчить, що фінансова залежність підприємства від зовнішніх інвесторів значно зростає. Зміни, які відбулися в структурі капіталу, з позицій інвесторів і підприємства мають різну оцінку. Банки й інші кредитори зацікавлені в ситуації, коли питома частка власного капіталу у клієнтів більш висока, що суттєво зменшує рівень фінансового ризику. Підприємства навпаки зацікавлені в залученні позичкових коштів з двох основних причин: відсотки по обслуговуванню запозиченого капіталу розглядаються як витрати, що не включаються в оподатковуваний прибуток; витрати на виплату відсотків, як правило, нижче прибутку, що отриманий від використання запозичених коштів в обороті підприємства, в результаті чого підвищується рентабельність власного капіталу. Нормативів

співвідношення запозичених і власних коштів для практичного використання підприємствами не існує. Питома частка власного і позичкового капіталу у формуванні активів підприємства і рівень фінансового левериджу відрізняються по галузям [1]. В деяких із них має місце значна питома частка довгострокових активів і капітал обертається повільно, а тому коефіцієнт фінансового левериджу не повинен бути високим. Для такої галузі, як нафтопереробна, характерна невелика питома частка основного капіталу за значної швидкості обертання, а тому значення коефіцієнта фінансового левериджу може бути значно вищим і потребує свого обґрунтування.

Використання запозичених коштів в умовах розбудови ринкової економіки свідчить про гнучкість в діяльності підприємства, здатність його керівництва знаходити кредити і своєчасно повертати їх. Реалізуються можливості швидкого реагування на зміни ділового клімату та вияву довіри до підприємства в світі бізнесу. Серед шести показників оцінки ступеня фінансової стійкості та ризику, що широко використовуються, найбільш узагальнюючим є коефіцієнт фінансового левериджу, а всі інші – фінансової автономії, фінансової залежності, поточної заборгованості, довгострокової фінансової незалежності та покриття боргів власним капіталом в тій або іншій мірі визначають його величину. Чим більше значення впливу операційного важеля, тим вище підприємницький ризик, що пов'язаний з функціонуванням підприємства. Велику питому вагу умовно-постійних витрат, як правило, мають крупні виробничі комплекси з великою кількістю обслуговуючих структурних підрозділів, складною структурою управління, значним штатом постійних працівників з погодинною оплатою праці. Так, для умов роботи промислово-фінансової компанії «Укртатнафта» сила впливу операційного важеля (C_B) = 3. За таких умов при скороченні обсягів виручки на 10% прибуток знизиться на 30% ($10\% \times 3$). При зниженні обсягів виручки особливо в осінньо-зимовий період вищі керівники компанії стикаються з неможливістю покривати умовно-постійні витрати, так як для цього потрібні кардинальні структурні перетворення із суттєвим скороченням персоналу. Задача фінансових менеджерів, особливо для критичних сезонних періодів роботи, повинна полягати в постійному контролі запасу фінансової стійкості компанії, пошуку шляхів зменшення витрат, проведенні гнучкої цінової політики стосовно збільшення обсягу реалізації продукції. Для промислово-фінансової компанії за умов ритмічної поставки нафти характерне досягнення «порогового» обсягу реалізації, що зумовлює широке використання системи скидок [1]. У відповідності з дією «порогового» фактору після покриття умовно-постійних витрат прибуток приносить реалізація продукції полюб'ї ціні, що перевищує зміни витрати. На етапі розбудови ринкових відносин не можна довго зловживати довірою акціонерів понижуючи вартість капіталу шляхом невиплати дивідендів. Фінансовий ризик пов'язаний з дивідендною політикою і з підвищенням питомої частки позичкових коштів в структурі капіталу, так як з'являються фінансові витрати з обслуговування боргу по виплаті відсотків по позичкам і облігаціях. Підвищення питомої частки позичкового капіталу може спонукати кредиторів збільшити відсотки по кредитах, а за таких умов фінансові витрати ще більше зростуть. Так як виплати відсотків по кредитах відносять до умовно-постійних

витрат, то відповідним чином підвищується рівень підприємницького ризику. Разом з тим, залучення позичкового капіталу в раціональних межах дозволить скористатися так званим фінансовим левериджем. Задача фінансових менеджерів полягає в раціональному регулюванні структури капіталу підприємства. Обґрунтування та дотримання оптимального співвідношення між позичковим та власним капіталом дозволяє підтримувати кредитну репутацію підприємства та використовувати позитивний ефект фінансового левериджу.

Список використаних джерел:

1. Марущак Л.І. Технологічні і організаційні особливості нафтопереробних комплексів та їх вплив на методикау і контролінгу. *Галицький економічний вісник*. 2009. №2. С. 144-152.

Шевель О.О., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії*
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Україна

Механізми регулювання ринку продукції аквакультури Європейського Союзу за обсягами та вартістю

Наші дослідження підтверджують, що за останні три роки виробництво аквакультури в Європейському Союзі досягло обсягів 1,13 млн тонн на суму 4,17 млрд євро. Це означає збільшення обсягів на 4 % або 40,759 тонн, і вартості продукції на 14 %, або 502 млн євро у номінальній вартості у порівнянні з 2020 роком. Він також став першим роком зростання виробництва продукції аквакультури як за обсягом, так і за вартістю з 2017 року. Мідії та пструг, відповідно, підтвердили свою роль як основних об'єктів аквакультури. З огляду на десяти річну перспективу, загальне виробництво аквакультури ЄС зросло на 115,281 тонн, або 11 %, за період з 2012 р. по 2021 р, тоді як вартість зросла на 34 % у реальному вимірі, що означає зростання на 978 млн євро. Протягом аналізованого 10-річчя, більша частина зростання вартості продукції ЄС зростала у 2015–2017 рр., після них спостерігались негативні тенденції як у вимірі вартості продукції, так і обсягів аж до 2021 року. Зростання вартості у 2020-2021 рр. мало значний вплив на цю тенденцію. Це було найзначніше зростання, зафіксоване протягом десятиліття, головним чином завдяки збільшенню виробництва, пов'язаному з відновленням після впливу COVID-19 на ринок, а також зростанню інфляції. Загальне зростання вартості продукції аквакультури в ЄС відбулося завдяки збільшенню виробництва високоцінних видів, таких як пструг, лосось, лаврак і блакитний тунець, у поєднанні зі значним зростанням цін на деякі основні види, такі як дорада, устриці, дрібні двостулкові моллюски та морські водорості. Крім того, це було частково пов'язано з іншими факторами, такими як зростання цін внаслідок зменшення пропозиції на

---

* Науковий керівник – Н. М. Вдовенко, д-р екон. наук, професор.